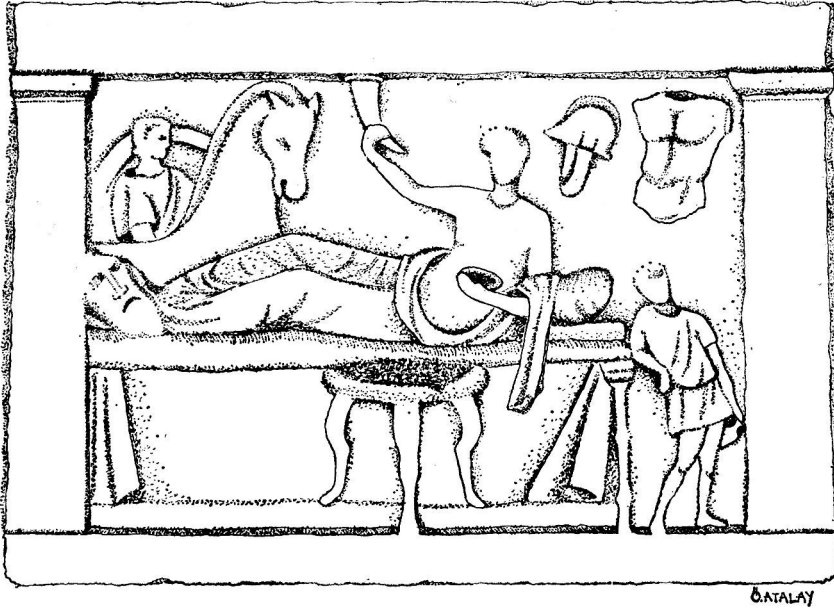

KOLOPHON'DA BULUNAN HELLENİSTİK MEZAR STELİ

Erol ATALAY(*)

1981 yılında Kolophon (Değirmendere) da bulunarak İzmir Arkeoloji Müzesine getirilen Kline sahneli bir mezar kabartması depoda korunmaktadır (Res. 1 Çiz. 1). (1).

(fig) çizim 1

Şek. 1- Colophon Mezar Steli
(Stel'le Funéraire de Colophon)

(*) Doç. Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji-Sanat Tarihi Bölümü
Merhum Öğretim Üyesi.

1- İzmir Arkeoloji Müzesi Env. No. 9429 Yük. 0,53 m Uz. 0,755 m kal. 0,11 m
Mermerden yapılmış olan mezar steli ince beyaz taneciklidir. Stel 16.10.1981
tarihinde İzmir'e bağlı Değirmendere (Kolophon) de Aziz Kırım tarafından
bulunmuştur. Müsadere yoluyla önce İzmir Basmane Müzesine getirilen
mezar kabartması 1984 yılında İzmir Konak semtinde arkeoloji müzesinin
açılmasından sonra, yeni müzeye taşınarak depoya konmuştur.

Dikdörtgen biçimindeki stelin yan kenarında birer paye ve ince başlıkları bulunmaktadır. Payeler alt kısımda geniş, üstte ise daralmaktadır. Başlıkların üzerinde yer alan kabartmanın üst kenarı arşitrav görevi yapmaktadır. Kabartmanın alt kenarı da figürler için tabanı oluşturmaktadır.

Ölen kişi ortada bir kline üzerine uzanmış, yukarıya kaldırdığı sağ elinde bir rhyton, sol elinde önünde yassı bir kap tutmaktadır. Kline üzerinde yatan ana figürün yüzü parçalanmış olduğu için iyi görülmemekle birlikte, sakallı olduğu anlaşılmaktadır. Ölen kişinin vücudunun üst bölümü cepheden işlenmiş ve ince chiton giyimlidir. Alt bölümü ise profilden gösterilmiş olup manto giyimlidir. Kalça üzerine kayan manto kumaşı tomarları burada bir halka oluşturmuştur. Ayaklar hafif bir şekilde toplandığı için, dizkapakları bölgesinde bir yükselti meydana gelmiştir. Sağ bacak daha çok çekilmek suretiyle perspektif sağlamıştır. Mantonun massif kıvrımları dikkati çekmektedir. Ölen kişinin ayaklarını kapatan ve kabartma kenarını oluşturan payeye diagonal bir biçimde dayanmış olan, sakallı trajik bir maske görülmektedir. Bu maske diğer figürler gibi rahat bir şekilde seçilememektedir. Klinenin baş tarafında, klinenin üç boğumlu ağaç işçiliği gösteren ayaklarından bir tanesi ve onun hemen yanında da klinenin örtüsünün meydana getirdiği kıvrımlar görülmektedir. Bu kıvrımların benzerlerini maskenin altına rastlayan bölümde de görmekteyiz.

Klinenin üzerindeki yatak ve yastıklar iyi bir şekilde işlenmiştir. Klinenin önünde üzeri boş olan, üç ayaklı yuvarlak bir masa yer. Masanın ayakları aslan ayağı biçiminde işlenmiştir. Masanın kline tarafındaki iki ayağı, kline örtüsünün bitim noktası olan kenarı ile aynı seviyede yere temas etmektedir. Böylece burada da perspektif sağlamaya çalışılmıştır.

Klinenin baş tarafında ki kline ayağı üzerine sağ kolu ile dayanmış, vücut ağırlığını sol ayağının üzerine vermiş, kemerli kısa chiton giymiş olan bir erkek hizmetçi durmaktadır. Bu hizmetçi sol elinde bir testicik tutmaktadır. Yüzü parçalanmış olan hizmetçinin ayakları çıplaktır. Hizmetçinin ayakları, kline ve masanın birer ayağında olduğu gibi, kabartmanın çerçevesi üzerine basmaktadır.

Kline üzerinde yatan kişinin ayaklarının bulunduğu yönde, kabartmanın köşesinde, başını kasmış bir at figürü, onun arkasında da başı profilden, vücudu üçte biri oranında cepheden gösterilmiş olan bir erkek figürü (seyis) vardır. Kısa kollu chiton giy-

miş olan bu kişinin göğüsten aşağı olan kısmı atın arkasında kaldığı için vücudunun bu bölümü görülmemektedir. Seyisin mantosunun kalın kıvrımlı sol omuzu üzerinde dikkati çekmektedir. Atın kasılan başından ve ağzının açık olmasından anlaşıldığına göre, dizginleri yanındaki seyis tarafından çekilmiş olmalıdır. Fakat dizginler işlenmemiştir. Belki de boyama olarak işlenmişti. Seyisin arka tarafında belli belirsiz işlenmiş bir yuvarlak kalkanın bir bölümü görülmektedir.

Kabartmanın diğer köşesinde, ölen kişinin başının sol tarafında, duvara asılmış bulunan bir göğüslük ve bir miğfer yer almaktadır. Grek sanatında Arkaik Çağdan beri işlenen kline sahnesi, Resim sanatında (duvar freskleri, vazo resimleri), Anıt mezarlarda, lahitler ve mezar stellerinde kendini göstermektedir. En eski kline sahneli mezar kabartması Tegeia'da bulunmuştur. Bu Eser, Lippold tarafından M.Ö. 550; Thönges-Stringaris tarafından ise M.Ö. 520 yıllarına tarihlenmektedir(2). Daha sonra Paros'da bulunan Cenaze ziyafetli sahnesi olan kabartma gelir ki, Fehr, buna M.Ö. 510 tarihlerine verir. Thönges-Stringaris ise, 500 tarihlerine kadar indirir.(3)

Küçük Asyada bulunan en eski kline sahneli mezar kabartması ise B. Fehr tarafından 480-450 tarihlerine verilmektedir(4). Bir başka kline sahneli Küçük Asya kabartmasını Thönges-Stringaris M.Ö. V. yüzyıla tarihlenmektedir(5). Bununla birlikte vazolar üzerindeki kline sahneleri çok daha eskiye dayanmaktadır. İlk örnek M.Ö. VII. yüzyılda Kıbrıs vazoları üzerinde görülmektedir(6).

Esaslı olarak Grek sanatında M.Ö. VII. ve VI. yüzyılda görülmeye başlar(7). Önce Korint vazolarında görülmeye başlayan kline sahneleri, Attika vazolarında 585 ve 570 siyah figürlü olanlarında

2- **AM**. 41, 1916 s. 174 dipnot : 2; J.M. Dentzer, **Le motif du banquet couché le Proche-Orient et le monde Grec du VIIIe au IVe siècle avant J.-C.** (1982) s. 352 vd.

3- Paros Müzesindedir. G. Daux, **BCH**, 87(1963), s. 824 fig. 14-15; N.M. Kontoleon, **Char. Orlandos** s. 348-418 Lev. 1 vd.; R. Thönges-Stringaris, «Das griechischen Totenmahl» **AM** 80, (1965), s. 73 No. 33 Beil. 3; B. Fehr, **Orientalische und griechische Gelage**. **Arcyöol. Seminar**, Univers. Marburg/Lahn. 1971, s. 109 vd. No. 467; F. Hölscher **Die Bedeutung archaischer Tierkampf-bilder** (1972), s. 31-35. Denzer. **age.**, 252-262, 283, 297/8, 329 337, 482, 485, 487, 489.

4- Fahr, **age.**, s. 111.

5- Thönges-Stringaris, **ae.** 4, 74, no. 35.

6- Dentzer. **age.**, s. 72.

7- **Ibid.**, s. 78

görülmektedir. Kırmızı figürlü vazolorda daha geç, M.Ö 520 tarihlerinden sonra ortaya çıkmıştır(8). Kline sahnesi Anıtlar üzerinde 530 ve 520 görülmektedir(9). Resim (Fresk) olarak en güzel örneklerden birisi Elmalı (Kızılbel) da ele geçmiş, bir diğeri ise yine Elmalı (Karaburun) da bulunmuştur. Kızılbel eseri M.Ö. 470 ve Karaburun ise M.Ö. 475 tarihlerine verilmektedir(10). Karaburun mezarlarında Doğu etkileri çok fazladır. Kline sahnesi friz olarak Larisa, Samos ve Assos'da görülmektedir. Küçük Asya'da en eski örnek olarak Daskyleion kabartması görülmektedir(11).

8- Fehr, as. s. 26-27; H. Payne, *Necrocorinthia*. (1931) s. 118; Dentzer age., 80.

9- Dentzer, s. 109

10- Elmalı Kızılbel Mezarı : in situ mezar resmi; M.J. Mellink, *AJA*, 74 (1970), s. 252, Lev. 59-61; *AJA*, 75, (1971), s. 247-249, Lev 50-52; *AJA*, 76, (1973), s. 301-303 Lev. 42, 4, 43; *AJA* 78, (1974), s. 359; **Mansele Armağan** (Mélanges Mansel) I s. 54; Dentzer. age., s. 22-226, 283-295, 425, 529, 544 vd.

Elmalı Karaburun Mezarı : in situ mezar resmi; M.J. Mellink. *AJA*, 75, (1971) s. 250-255 Lev. 55-56; *AJA*, 76, (1972), s. 263-269, Lev. 57-60; (*AJA*) 77, (1973), s. 297-301 Lev. 44-46.; *AJA*, 78, 1974, s. 355- 359, Lev. 67-70; **Mansele Armağan** (Mélanges Mansel) I, s. 545-547. Dentzer, 227-230, 248, 278, 383-295-425, 529, 541, 546, 571.

11- İstanbul Müzesi Env. no. 5763, Aksakal'dan (Daskyleion) Kabartması : E. Akurgal, *Iranica Antiqua*, 6, (1966), s. 147-156, A. Dupont-Sommer, *CRAL*, 1966, 12, s. 44-58; N. Dolunay, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı*, 15-16, 1966 s. 1 vd.; G.M.A. Hanfmann, *BASOR*, 184, (1966), s.10-13; M. Mellink, *AJA*, 69, (1965), s. 148; P. Bernard, *RA*, 1969, s. 17-28; X. Teixidor, *Syria*, 45, (1964), s. 375-377; R. Young, *Art Treasures of Turkey*, 1966, s. 31 no. 128; J. Borchhard, *Ist. Mitt.*, 18, (1968), s. 194-199 Lev. 40,2, 46,2-3; H. Metzger, *AntCl.*, 40, (1971), s. 515 Lev. III; H. Möbius, *AA*, 1971, s. 444-449, fig. 2.; Fehr, *Ibid.* No. 471; E. Pfuhl-H. Möbius, *Die Ostgrichischen Grabreliefs*, (1977), No. 4 Lev. 2; Dentzer.age., s. 271-276, 278, 283-295, 357, 484, 529, 546, 576.

Yine aynı yöreden ikinci bir mezar steli: İstanbul Müzesi; Env. no. 1502. F.W. Hasluck, *JHS*, 26, (106), s. 26 vd., Lev. 6 : *AJA*, 10, (1909), s. 441 vd.; J.A.R. Murno *JHS*, 32, (1912). s. 66 vd.; Th. Macridy Bey. *BCH*, 37 (1913), s. 355 vd. fig. 7; G. Rodenwaldt, *Griechische Reaiefs in Lykien*, s. 15 vd. Lev. 2. fig. 2; G. Lippold, *Griechische Plastik* s. 210, 5. F. Cumont, *Recherches sur le symbolisme funéraire chez les romains*, s. 445 vd.; Thönges-Stringaris, age., no. 160 Beil. 21,2; J.M. Dentzer, *RA*, 1969 s. 210 vd. fig. 4-5; Pfuhl-Möbius, age., No. 73 Lev. 19; J. M. Denzer, *Ibid.*, s. 529, 546, 576.

Attika Mezar Kabartmalarında M.Ö. 420-300 tarihlerinde kline sahneleri görülmektedir(12). Hellenistik dönemde Grek dünyasında mezar stellerinde önemli bir yeri olan kline sahneleri, M.Ö. II ve I yüzyılda daha da çoğalmaktadır. Roma döneminde ise çok daha fazla yapılan kline sahneli mezar stelleri, giderek çoğalmasının yanında estetiğini de kaybetmektedir.

Mezar stelimizde ölen kişinin yatış biçimi ve kollarının şekli, Paris Louvre Müzesinde sergilenen ve Pirre limanında bulunmuş olan «Dionysos Şairi» kabartmasını anımsatmaktadır(13). Ancak bu eserde Kline üzerindeki şairin elinde kap yoktur. Sol kolu ile şair yastığa dayanmakta ve kolu üzerinden mantoya ait bir kumaş tomarı aynı eserimizde olduğu gibi aşağıya doğru sarkmaktadır. Her iki kabartmada yakın bir benzerlik bulunmasına karşın, Louvre'daki kabartmada işçilik çok daha kalitelidir. Dionysos Şairi kabartmasında klinenin baş tarafında yer alan hizmetçinin elindeki vazocuk ile kabartmamızdaki hizmetçinin elindeki vazocuk arasında büyük bir benzerlik vardır. Louvre Müzesi kabartmasını Biber M.Ö. II yüzyıla tarihlemektedir. Kabartmamızda ölen kişi kahramanlaştırılmıştır. Aynı olay şair içinde geçerli olmakla birlikte, burada ölümlü ve ölümsüzün bir arada gösterilmesi kabartmamızdan ayrılan bir yönüdür.

Kabartmamızın sol kenarında klineye bir koluyla dayanarak duran, diğer elinde bir testicik tutan hizmetçinin duruş biçimi, Attika mezar stellerinden alınmış bir örnektir(14). Doğu Grek Hellenistik mezar stellerinde sevilen bir motif olarak sık görülen bu duruş biçimi(15) tüm hellenistik dönem boyunca Grek plastik eserlerinde de sık işlenmiştir(16). Bu motif M.Ö. II yüzyılda özellikle stellerde yaygındır. Roma'da Capitol Müzesinde bulunan,

12- *Ibid.* 301 vd.

13- Heroon de Ville Fosse, *Marberes Antiques* (196) no. 71; *Archeologische Zeitung* (1881) Lev. 14; Bieber, *The Sculpture of the Hellenistic Age* (1955) s. 154, fig. 655; F. Chamaux, *La Civilisation hellenistique.* (1981), s. 483, Res. 210.

14- A. Conze, *Die Attischen Grabreliefs*, No. 938 Lev. CLXXXVII; M. Collignon, *Les statues funéraires dans l'art Grec*, (1911), s. 189, Res. 115.

15- Pfuhl-Möbius, age.. No. 834, elinde vazocuk ile: no. 1859. 1872, 1915, 19916, 1965. Bir başka varyasyonu için, İstanbul Arkeoloji müzesinde bulunan mezar steli (Mendel Kat. No. 941). Aksi yöndeki hareketi ile ise Leiden Müzesinde yeralan stelde ağaca yaslanmış olan figür, bu defa elinde vazo yerine kuş tutmaktadır. (Bkz. Dipnot. 14).

16- Bieber, age., fig. 286, 381, 489, 492.

Homeros ve Musa figürlü stel ile Kolophon mezar stelini karşılaştırdığımız zaman, Homeros'un duruşu ile hizmetçi figürümüz arasında yakın bir benzerlik vardır(17). Haveloch, bu kabartmadaki Homeros ve Musa figürlerinin, Attika mezar stellerindeki figürleri anımsattığını belirtmekte ve kabartmanın orijinalini M.Ö. IV vermektedir(18). Schefold ve Haveloch, Homeros, kabartmasını M.Ö. 250 tarihlerine vermektedir(19). Kolophon Mezar Steli üzerinde görülen at ve seyis figürlerinin işleniş biçimi, Doğu Grek mezar stellerinde sık olarak görülmektedir. Bunlar kline sahneli mezar stellerinin adeta birer sembolü gibidirler(20). Stelimizde yer alan seyis bir eliyle atın dizginlerini diğer eliyle kalkanı tutmuş olmalı. Kolları atın arkasında kaldığı için biz onları göremiyoruz. Seyis'in giyim biçimi ve kalkanın büyüklüğü bize, eskiden yahudi okulunda iken kaybolmuş olan bir başka mezar stelini anımsatmaktadır. Möbius bu eseri M.Ö. II. yüzyıla tarihlemektedir(21). Atın kasılan başının bir benzerini yine sözü edilen okulda kaybolan bir başka mezar stelinde bulmaktayız(22).

Truva'da bulunan bir mezar steli üzerindeki at başı stilistik açısından kabartmamızdaki at başına çok yaklaşmaktadır(23). Möbius iyi bir işçiliği olan bu steli M.Ö. II. yüzyılın I. yarısına tarihlemektedir.

Duvar da asılı olan eşyalar (zırhlı göğüslük ve başlık) Doğu Grek mezar stellerin, özellikle kline sahnelerinde sık olarak iş-

17- Ch. Haveloch, *Hellenistische Kunst von Alexander der Gro. Bis Kaiser Augustus* (1971), s. 184, Res. 164. Karşılaştırınız: Conze, *age.*, No. 937 Lev. CLXXXVI.

18- Haveloch, *age.*, s. 184.

19- *Ibid.*

20- Dentzer, *age.*, 490 vd.

21- Pfuhl-Möbius, *age.*, No. 820. Kalkan için Bkz. No. 1492

22- *Ibid.* No. 1861. Atın ağı için Bkz. No. 1867. Bir başka mezar steli ise Efes Müzesinde bulunmaktadır. (A. Bammer, R. Fleischer, D. Knibbe. *Führer durch das Archäologische Museum in Selçuk Ephesos* (1974), s. 149 vd. Res. 24).

23- Pfuhl-Möbius, *ac.* No. 1496. Atın fizyonomisi ve kulaklarını geriye yatırır bir reaksiyon göstermesini, Samos'dan bir başka kabartma üzerindeki at figürü stilistik olarak Kolophon eseri iyi bir karşılaştırma olanağı tanımaktadır (Vathy Müzesi Env. Ni. 226: Th. Wiegand, *AM* 25, (1900), 188 No. 79; Pfuhl-Möbius, *age.*, No. 297).

lenmiştir. Bu eşyalar savaşta ölen kişinin aktifliğini göstermektedirler(24).

Kolophon kabartmasını diğer pek çok Hellenistik mezar stelin-den ayrılan bir özellik, ölen kişiyi temsil eden, kline üzerine uzanmış olan figürün ayakları üzerindeki trajik maskedir. İlk bakışta göze çarpmayan bu maskenin benzerliğini, Doğu Grek mezar kabartmalarında çok nadir görmekteyiz. Nereden bulunduğu bilinmeyen, fakat Möbius tarafından M.Ö. II. yüzyıla verilen bir Doğu Grek mezar steli üzerinde, ana figürler arasında yer alan bir genç havaya kaldırdığı elinde bir trajik maske tutmaktadır(25). Grek mezar stelleri üzerinde görülen maskeler, Dionysos kültü ile yakın ilişkili olup, ölen kişinin aynı zamanda tiyatro aktörü olarak tanımlanmasını sağlamaktadır(26).

Ikarius kabartması üzerinde görülen maskeler yine Dionysos ile ilgilidir(27). Pirre kabartması üzerindeki tiyatro oyuncularından birinin elinde bir tiyatro maskesi görülmektedir(28). Sicilyada Cagliari Müzesinde bir stelde elinde maske ile oturan bir kadın figürü, onun üzerinde duvara asılı üç maske daha yer almıştır(29). Eleusisten gelen bir başka kline sahneli bir kabartma üzerinde ölen kişinin yanında oturan kadın figürü yukarıya kaldırdığı elinde bir trajik maske taşımaktadır(30). Vazolar üzerinde de maskeler bilin-

24- L. Malten, *Jdl* 29, (19914), s. 219.

25- A. Furtwägler, *AbhMünchen* 21. 1901, s. 316; J. Fink, *Der bildscköne Jünglin* (1963) s. 17, dipnot. 64; Pfuhl-Möbius, as. No. 1109 Lev. 167.

26- Dentzer, *age.*, s. 467 dipnot. 166.

27- Bieber. *age.* fig. 656. Ch. M. Haveloch, *Hellenistic Art*, (181) fig. 174.

28- Athena Milli Müzesi no, 1500; J.N. Svoronos, *Das Athener National Museum*, s. 512-528 Lev. LXXXII M. Bieber. *Denkmäler zum Theaterwesen im Altertum* (1920) s. 104 vd.; Ch. Picard, *AJA* 38, (1934), s. 142-144, fig. 4; H.K. Süsserot, *Grihische Plastik* s. 106, Lev. 13,5; G. Lipold, *Grihischen Plastik*, s. 197, dipnot. 12; T. Dohrn, *Attische Plastik*, s. 35.; Dentzer, ae. No. 476 R221.

29- *AJA*, 1962, s. 276 Lev. 71 fig. 5; Dentzer *age.* fig. 617 R 449.

30- Eleusis no. 30; H. von Fritze, *AM* 21, (1896.) s. 360 vd.; Svoronos, *age.*, s. 525, fig. 240; M. Guarducci, *AJA* 66, (1962), s. 277, Thönges-Stringaris, *age.*, No. 88, Beil. 9,2; Dentzer, Fig 489, R 236 s. 470, 506. Maskeler için daha çok bilgi için Bkz: Pauly-Vissowa, *RE*. XIV (1930) s. 2070 vd. Ölü kültü için Bkz: s. 2105 vd.; J.B.L. Webster, *Festschrif Andreas Rumpf*, (1950) «Noteson Pollx List of tragic Masks», s. 141 vd.

diği gibi oldukça çoktur(31). Menandros Tiyatro Maskeleri grek dünyasında bol sayıda bulunmaktadır(32).

Kline sahneli Hellenistik dönem mezar stelleri içerisinde, steli-mize en çok yaklaşan stellere baktığımızda, bir çok örneklerle karşılaşmaktayız: Ana figürlerin duruşu yönüyle, Bergama'dan bir mezar steli karşılaştırma olanağı tanımaktadır(33). Möbius'un tarihlenmesine göre M.Ö. II. yüzyıl ortalarına aittir. Bir başka örnek ise Kos müzesindeki kline sahneli mezar stelidir. M.Ö. III. yüzyıla tarihlenen bu mezar kabartması için Attikalaştırılmış sözü kullanılmıştır(34).

İzmir'den olup, Kopenhagen'deki müzede sergilenen kline sahneli bir mezar steli, aynı yazar tarafından M.Ö. II. yüzyıla tarihlenmektedir(35). Bu stelde figürler Kolophon mezar steline göre daha iyi çalışılmış olmasına karşın, Kolophon stelinde figürler daha ince ve uzundur. Kabartma kalınlığı ise İzmir stelinde daha yüksektir.

Stelimizde kline üzerindeki örtünün kıvrımları ve örtünün alttan görünüşü, bizi Lykia'dan bulunmuş olan ve Rodos atölyelerine bağlanan, Londra müzesinde bulunan Altar üzerindeki kline sahnesine götürmektedir(36). Bu mezar altarı M.Ö. 200 yıllarına verilmektedir. Kolophon Mezar Steli'nin tam anlamıyla görünümünü veren bir diğer stel bulunmamıştır. Ölen kişinin ayakları üzerinde yeralan trajik maske, kabartmaya değişik bir ifade kazandırmıştır. M.Ö. II. ve I. yüzyıllarda Küçük Asyada ve Grek adalarında pek çok kline sahneli mezar steli yapılmış olmasına karşın, İzmir atölyele-

31- EAA, VI, s. 488 Res. 554; J. Boardman, **Athenian black figure vases**, (1980) No. 177-178.

32- L. Bernabò Brea, **Menandro, e il teatro Greco nelle terracotte Liparesi**, (1981) s. 12 vd.

33- Pfuhl-Möbius, **age.**, No. 1567, Lev. 227.

34- L. Laurenzi, **ASAtene** 33/34, N.S. 17/18, 1955/56, s. 153 No. 234, Res. 234; R. Thönges-Stringaris, **AM** 80, (1965), 76 No. 52; Pfuhl-Möbius, No. 1563, Lev. 227.

35- Kopenhagen Milli Müzesi Env. 2224; E. Gerhard, **Antike Bildwerke**, Lev. 76.2. Pfuhl-Möbius, **age.**, N. 1568 Lev. 228.

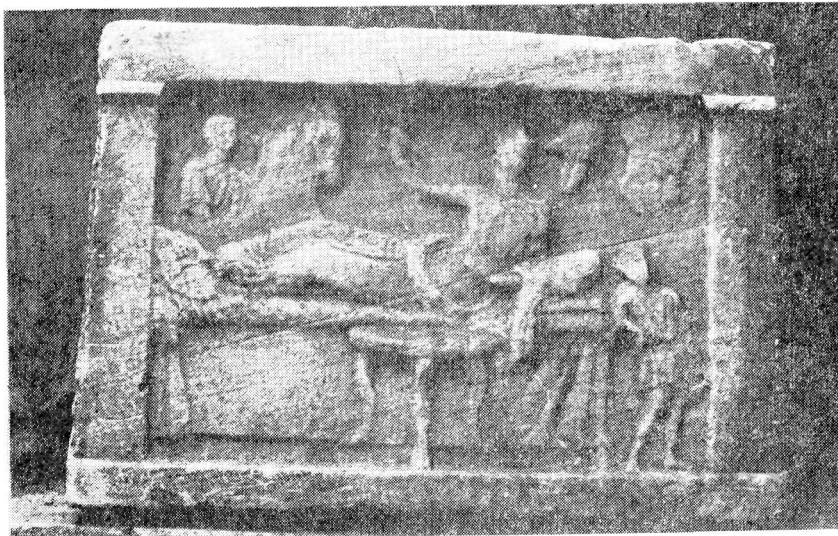
36- British Museum, **Katalog Smith, Sculpture**, I No. 724; Pfuhl-Möbius, **age.**, No. 1756; Kline örtüsü için; Karşılaştır; Değirmendere (Colophon) Mezar steli parçası; (İzmir, Arkeoloji Müzesi, Dentzer, fig. 316, R 60, s. 383). Samos mezar steli, (Tigani Müzesi, U. Jantzen, **AA** 1969, s. 165, res. 4; R. Tölle, **Die antike Stadt Samos** (1969), s. 106 Res. 60; R. Horn, **Hellenistische Bildwer auf Samos** (1972), s. 167 No. 144b. ; Pfuhl-Möbius, **age.**, No. 1561 Lev. 226.

lerinin bu tip stellere ilgi göstermediği dikkati çekmektedir. Bununla birlikte Klneli mezar stelleri, phesos ve Samos'da çok sevilmiştir.

Kolophon'a getirilmiş olan bu stelin, Samos atölyelerinde yapılarak Kolophon'a getirilmiş olabileceği düşünülebilir. Çünkü stelimiz en çok Samos örneklerine yaklaşmaktadır. Belki de eser Samoslu bir sanatkâr tarafından kolophon'da yapılmış olabilir. Yakın benzerlerinin pek çoğu M.Ö. II. yüzyıla tarihlenen stelimizi, üzerinde yapmış olduğumuz stilistik ve tipolojik araştırmalara dayanarak M.Ö. II. yüzyılın ortalarına tarihlemekteyiz.

İzmir

Erol ATALAY

Res. 1- Kolophon Mezar Steli
(Stèle Funéraire de Colophon)